

CZIGÁNY GYÖRGY

Róma, Párizs és a Rózsadomb

Jeges Ernő festészetéről

Jeges Ernő életműkiállítása a Magyarországi Volksbank Rt. Istenhegyi úti galériájában

Csak saját festői látásának hűsége kötötte: egyforma áhítattal dolgozott Bicskén és Párizsban. Bicskén, ahova gróf Batthyány Gyula hívta, hogy megfesse a később díjat nyert *Szent Jeromos*-képet. És Párizsban, ahová huszonnégy évesen érkezett. Paizs Goebel Jenővel, Ónody Bélával lakott együtt. Hazája Európa: a budai Rózsadomb zöldmáli magaslata éppúgy, mint Barbizon tája, a fontainebleau-i erdő útjai. Vagy Szentendre, mondjuk a Rab Ráby tér 1930 körül: a csavart törzsű, parasztos fával, bokrok mögötti templommal és az üresen, elhagyatottan várakozó lovas szekérrel. Templom áll Gödöllő égi zöld háttérben is, Bakonybél örvénylő lombjai mélyén pedig kicsi házak bújnak meg. És megint egy sárga fényű templom a sugárzó szénaboglyák mögött – kékellő dombokkal. Azután egy tiszta rajzú táj, a Balaton-felvidék hatalmas gének békéjével.

Talán Réti *Bohéme* karácsonyának rezonanciája élteti Jeges Ernő bohémélet-festményét: *Majális Rómában...* A *Magyar Karácsony* több változatban is látható. Szellős, szabad fészter mélyén ül gyermekével a piros fejkendő Mária, lovak, felszegett fejek, figyelő állatok körében; háttal áll nekünk magasba ívelő szárnyakkal a hófehér angyal.

Néhány bibliai kép háttérben Budapest látképe, ahogy a festő Barlang utcai otthonából nézhette városát: dereng a Lánchíd, a Vár innen, az akkor még szinte lakatlan rózsadombi magasból. Erdők, bokros mezők,

fenyőligetek öveztek lejtőit még a harmincasnegyvenes években: kirándulóhely volt ez, télen pedig sítérep, szánkópálya a környék gyermekei számára.

Együtt van itt Európa: a Rózsadomb, Szentendre,... Párizs és Róma vagy Svédország – Jeges Ernő köznapjaiban ezek a helyszínek ihlették a festői látomásokat.

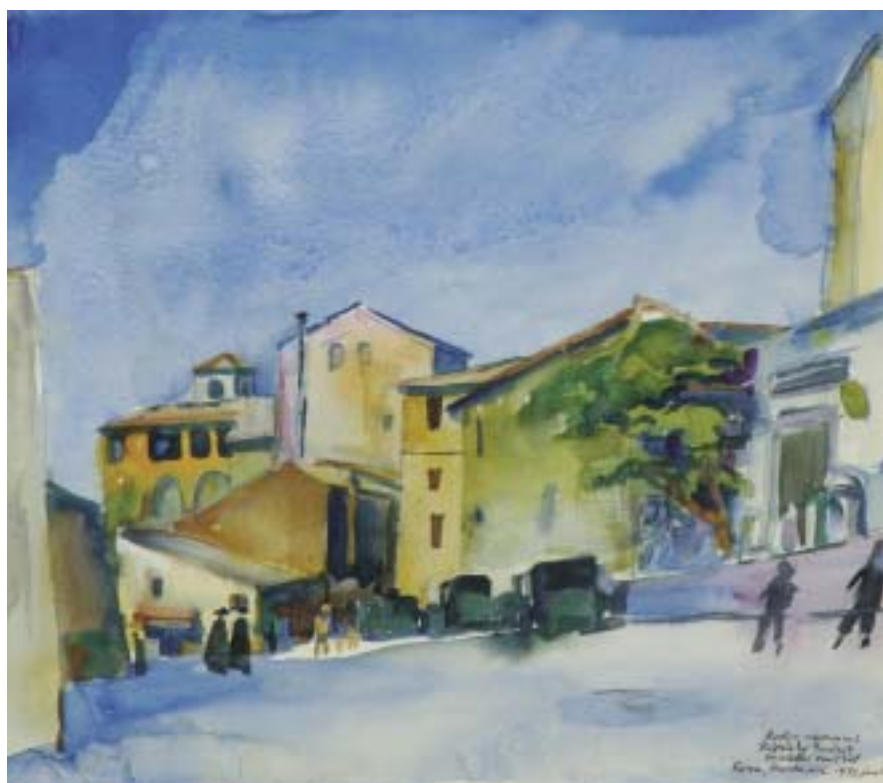
Történelmi tablók is: *Buda visszavétele* a sötét és gyújtottan rikító színek izgalmaival, minaretek felkiáltójeleivel. Mennyei fény sugar csap le ferdén a vezérre: *Attila Róma kapui előtt* – a háttérben szerényen húzódnak meg a Colosseum ívei.

A Barlang utcából látható ostrom, a háború sebei is festői témák. Nem a haditudósító rajzolja sokkoló képsorait: inkább e romok látványának esztétikuma döbbsentette meg. Illyés verse, az *Iszonyat* illik ide magyarázatul, egyébként a költő is itt lakott e dombvidék alsó hajlatában. Illyés szívében az iszonyat is emberivé szelidül azzal, „hogya a rom hogy illik / ahová ... került, / hogy a valóság mindig / helyén van mindenütt.”

Az ostrom után Európa festőjére nincs szüksége a gyarmattá lett országnak. Még készülhet kupolaterv, orosz népmesék illusztrációja a mesterségbeli tudásról; nekem a hímezett koronázó palást szépsége jutott e munkákról az eszembe.

Szerencsére a hiány éveiben mégis remek festmények születnek. Oltárképek, templomi freskók. Miniaturák filmszerű képsorozatában elevenedhet meg Kapisztrán Szent János élettörténete. Pécsi oltárkép-terv: *Szent László vizet fakaszt*. Szent Kristóf-szentély Székesfehérvárott és Giotto témája: Szent Ferenc a madarakkal – különös szépségű pelikán, gólya, galamb áll a szent lábainál. Szent Erzsébet freskójában pedig már fél évszázada gyönyörködhetnek a rózsadombi hívők a Tövis utcai ferences templomban. Szent Erzsébet árván, de sugárzó hőszyonyegen lépked három gyermekkel, negyedik a karján, s egy borzos kis kutya is vonzóódik velük. Krisztus keresztjére néz vissza a szent asszony: az Úr pedig óréa tekint szenvedőn s vigasztalón.

(folyt. a 64. oldalon)

Róma, Trastevere, 1932

Róma, 1932

Majális Rómában, 1934

Magyar karácsony, 1932

(folyt. a 61. oldalról)

Bakócz Tamás bevonulása Rómába... Ezt a hat méteres remeket Esztergom bazilikája rejti. Píneák mögött az Angyalvár, elől az utca nyüzsgése, a paloták ablakaiban, erkélyein felajzott bámeszködők: mozgalmás, eleven festmény.

Jézus Sümegen áll Pilátus elé; a *Kánai menyegző* Nézsán található. Szent Benedek emlékét Szentbékállá őrzi. Sárlos boldogasszony körül a *Magnificat* magyar szavai a díszítő elemek.

Jeges Ernő megérte még a forradalmat: a szovjet tankok új ostromát is. 1956. november 16-án halt meg Budapesten.

Nemrég a Volksbank Rt. Istenhegyi úti galériájában láthattuk műveit, majd a Marczibányi téren. Szükség van a szépségre: ideje újra fölfedeznünk Jeges Ernő festőművész életművét.

Végül szerény köszöntés: négy sor a festő kiállításainak valamelyik vendégkönyvében...

Kilátás a Rózsadombról

*Szalag fut le, fehér út. Néptelen nyár.
Mélyén még gyerekkori ház mint jászol.
Az árnyak árvizében régi kert áll.
Egy tenger méltósága néz a tájból.*

János Fényes

Jeges Ernő 1898. január 12-én született Torontálvásárhelyen. 1917–1918 között a budapesti Iparművészeti Főiskola hallgatója, majd 1918–1922 között a Képzőművészeti Főiskolán Réti István tanítványa. 1921-ben gróf Batthyány Lajos meghívására a bicskei művésztelepen dolgozik. *Danae* című festményéért a Szinyei Merse Pál Társaság ösztöndíjjal jutalmazza, amellyel Franciaországba utazik. 1922–1924 között Párizsban dolgozik. 1923-ban és 1924-ben a Párizsi Szalonban állít ki. 1926-tól főiskolai társaival, a „Réti-tanítványokkal” Szentendrén dolgozik. Az 1928-ban létrehozott Szentendrei Festők Társaságának egyik alapítója, résztvevője a Társaság kiállításainak (Nemzeti Szalon 1930, 1939). A művésztelep egyik szervezője. 1931-től három éven keresztül ösztöndíjként a római Collegium Hungaricum lakója. 1934-ben a római nemzetközi egyházművészeti kiállításon a magyar kiállítók között szerepel. 1934-ben megkapja első egyházművészeti megbízását a dorogi Szent Borbála templomban. 1938-ban részt vesz a Szent István-kiállításon a Múcsarnokban és a Velencei Biennálén. 1939-ben tanulmányútra megy Svédországba. 1941-ben Eszterházy történeti díjat nyer *Mátyás király tudósai* című művével. 1947-ben felmondják műtermét a szentendrei művésztelepen. 1956. november 16-án hunyt el Budapesten.